

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 15.9.2010
COM(2010) 477 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

„Младежта в движение“

**Инициатива за разгръщане на потенциала на младите хора с цел постигане на
интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в Европейския съюз**

{SEC(2010) 1047}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

„Младежта в движение“

Инициатива за разгръщане на потенциала на младите хора с цел постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в Европейския съюз

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегията „Европа 2020“ си поставя амбициозните цели за интелигентен, приобщаващ и устойчив растеж. Младите хора са важен фактор за постигането на тези цели. Качественото образование и обучение, успешната интеграция на пазара на труда и повишената мобилност на младите хора са от ключово значение за **разгръщане на пълния потенциал на младите хора** и постигане на целите на „Европа 2020“.

Бъдещото благоденствие на Европа зависи от нейните млади хора. Те са близо 100 милиона в ЕС, което представлява една пета от общото население¹. Въпреки безпрецедентните възможности, които предлага модерна Европа, младите хора се сблъскват с предизвикателства — утежнени от икономическата криза — в областта на образованието и системите за обучение и по отношение на достъпа до пазара на труда. **Младежката безработица достигна недопустимо високото ниво** от почти 21 %². **За да се постигне целта за 75 %-но ниво на заетост** на населението на възраст от 20 до 64 години, е необходимо радикално да се подобри навлизането на младите хора на пазара на труда.

До 2020 г. по прогнозни данни 35 % от всички работни места ще изискват високо ниво на квалификация, съчетана с капацитет за адаптиране и новаторство, спрямо 29 % днес. Това означава 15 милиона **повече работни места, изискващи високо ниво на квалификация**³. Все по-голям брой работни места изискват електронни умения, при все че икономиката на ЕС е затормозена от недостига на висококвалифицирани специалисти в областта на ИКТ⁴. По-малко от един на всеки трима души в ЕС (31,1 %⁵) има висша образователна степен в сравнение с над 40 % в САЩ и над 50 % в Япония. Относителният дял на изследователите от общата работна сила в ЕС е по-нисък от този при неговите конкуренти⁶. Стратегията „Европа 2020“ предвижда като една от водещите цели на ЕС до 2020 г. **поне 40 % от 30—34-годишните да са завършили висше или равностойно образование.**

Твърде много млади хора напускат училище преждевременно, което повишава риска да останат без работа или икономически неактивни, да живеят в бедност и да се превърнат в непосилно икономическо и социално бреме за обществото. Понастоящем 14,4 % от

¹ Евростат, 2009 г., 15—30 год..

² Евростат, юни 2010 г., < 25 год..

³ Прогнозни данни на CEDEFOP.

⁴ eSkills Monitor study (контролно изследване на електронните умения, Европейска комисия, 2009 г.

⁵ Евростат, 2008 г., 30—34 год.

⁶ Изследване MORE, Европейска комисия, 2010 г.

18—24-годишните в ЕС са с незавършено средно образование и не участват в по-нататъшно образование и обучение⁷. Базисната цел на ЕС е да **съкрати дела на преждевременно напусналите училище на 10 %**. Освен това Европа има какво още да направи по отношение на **грамотността** — 24,1 % от 15-годишните се справят незадоволително с четенето, като техният дял през последните години се е увеличил⁸.

Изпълнението на националните стратегии за учене през целия живот продължава да бъде предизвикателство за много държави-членки, което предполага въвеждането на **по-гъвкави модели на обучение**, за да се даде възможност на хората да преминават от едно към друго образователното ниво и да бъдат привлечени нетрадиционни учащи.

1.1. Приоритетна цел на инициативата

„Младежта в движение“ е водещата инициатива на ЕС, чрез която той възнамерява да отговори на предизвикателствата, пред които са изправени младите хора, и да подпомогне успешната им реализация в икономиката на знанието. Това е една **рамкова програма, обявяваща нови приоритетни действия, укрепваща съществуващите действия и осигуряваща изпълнението на други действия** на равнището на ЕС и на национално равнище, при едновременно зачитане на принципа на субсидиарност. Страните кандидатки също трябва да могат да се възползват от тази инициатива чрез подходящите за целта механизми. Инициативата ще ползва финансова подкрепа по съответните програми на ЕС в областта на образованието, младежта и учебната мобилност, както и по линия на структурните фондове. Всички съществуващи програми ще бъдат преразгледани, за да се разработи по-интегриран подход за подкрепа на инициативата „Младежта в движение“ в контекста на следващата финансова рамка. „Младежта в движение“ ще се изпълнява в тясно единодействие с водещата инициатива „Програмата за нови умения и работни места“, обявена в „Европа 2020“.

„Младежта в движение“ ще се съсредоточи в четири основни направления на действие:

- Интелигентният и приобщаващ растеж зависи от действията, предприемани в рамките на системата за **учене през целия живот**, насочени към развиване на ключови компетенции и постигане на определено качество на резултатите от обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда. Европа трябва да разшири кръга на възможностите за обучение на младите хора като цяло, включително да подкрепи придобиването на умения чрез неформални образователни дейности. „Младежта в движение“ ще подкрепи тези действия, наред с другото, като предложи **препоръка на Съвета** за насърчаване на държавите-членки да предприемат мерки за **справяне с високото равнище на ранно напускане на училище**, в рамките на **Европейската година на доброволчеството (2011 г.)**, и **препоръка на Съвета** за **валидиране на неформалните и самостоятелни форми на обучение**. Комисията също така насърчава **професионалното обучение от типа чиракуване и стажовете с високо качество**, позволяващи да се придобие опит на самото работно място и служещи за мост към пазара на труда.
- Европа трябва да увеличи дела на младите хора, участващи във **висшето или равностойно на него образование**, за да се справи със своите конкуренти в икономиката, основана на знанието, и за да поощри новаторството. Тя трябва също

⁷ Евростат, 2009 г.

⁸ ОИСП, PISA, 2006 г.

да направи европейското висше образование по-привлекателно и отворено за останалата част на света и към предизвикателствата на глобализацията, по-специално чрез насърчаване на мобилността на студентите и изследователите. „Младежта в движение“ ще се стреми към подобряване качеството, привлекателността и приспособимостта на висшето образование и насърчаване на повече и по-добра мобилност и пригодност за заетост, наред с другото, като предложи **нова програма за реформа и модернизация на висшето образование**, включително и инициатива за въвеждането на **система от критерии за съпоставяне на резултатите, постигнати от университетите, и нова стратегия на ЕС в международен план** за повишаване на привлекателността на европейското висше образование и за насърчаване на академичното сътрудничество и обмен с партньори по света.

- Подкрепата на ЕС за учебната **мобилност** чрез програми и инициативи ще бъде преразгледана, разширена и обвързана с националните и регионалните ресурси. Ще бъде подсилено международното измерение. „Младежта в движение“ ще способства за постигането на целта до 2020 г. всички млади хора в Европа да имат възможност да получат част от образованието си в чужбина, включително в рамките на професионални стажове. Като част от пакета от мерки „Младежта в движение“ се предлага **препоръка на Съвета, насочена към премахване на пречките пред мобилността**, заедно с „**Индекс на мобилността**“ за измерване на напредъка на държавите-членки в това отношение. Ще бъде създаден собствен **уебсайт „Младежта в движение“**, даващ достъп до информация за възможностите за мобилност и обучение в ЕС⁹, а Комисията ще предложи **карта „Младежта в движение“** за улесняване на мобилността. Новата инициатива на ЕС „**Твоята първа работа с EURES**“ ще съдейства на младите хора за получаването на достъп до оферти за работа и постъпването им на работа в чужбина, а също така ще поощрява работодателите да предлагат работа на млади работници от другите държави-членки. Комисията също така ще проучи възможността за преобразуване на подготвителното действие „Еразъм за млади предприемачи“ в програма за насърчаване на мобилността на предприемачите.
- Европа трябва спешно да подобри **състоянието на заетостта на младите хора**. „Младежта в движение“ представлява рамка от политически приоритети за действие на национално равнище и на равнището на ЕС за намаляване на безработицата сред младежите чрез улесняване на прехода от училище към заетост и намаляване на сегментацията на пазара на труда. Особено внимание е отделено на ролята на **публичните служби по заетостта**, като насърчава въвеждането на „**гаранция за младежта**“, която да гарантира на всички млади хора възможността да имат работа, да се образуват или да се ползват от мерки за насърчаване на икономическата им активност, и предлага създаването на **европейски монитор на свободните работни места и оказването на подкрепа на младите предприемачи**.

---

⁹ С връзка към съществуващия портал PLOTEUS, посветен на възможностите за обучение. Комисията също така е публикувала на портала „Вашата Европа“, в рубриката „Образование и младеж“, информация относно правата и възможностите на студентите и младите хора в Европа.

2. РАЗВИВАНЕ НА МОДЕРНИ СИСТЕМИ НА ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ, КОИТО ДА ПОЗВОЛЯВАТ ПРИДОБИВАНЕТО НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНЦИИ И ДОСТИГАНЕТО ДО ВИСОКИ ПОСТИЖЕНИЯ

Налице е необходимост от **по-целенасочени, трайни и на по-високи нива инвестиции** в образованието и обучението за постигане на висококачествено образование и обучение, учене през целия живот и развитие на уменията. Комисията насърчава държавите-членки да укрепят, а, когато е необходимо, и да разширят инвестициите, като в същото време положат сериозни усилия за осигуряване на оптимално използване на публичните ресурси. В сегашните условия на строги бюджетни ограничения, диверсификацията на източниците на финансиране също е от значение.

С цел да сведе случаите на **преждевременно напускане на училище до 10 %**, както е предвидено в стратегията „Европа 2020“, отрано следва да се предприемат действия, наблягащи основно на превенцията и насочени към учениците, за които се счита, че са изложени на риск от отпадане. Комисията ще предложи **препоръка на Съвета за засилване на действията на държавите-членки за намаляване на броя на отпадащите ученици**. Комисията също така ще създаде експертна група на **високо равнище, която да направи препоръки за подобряване на грамотността**, и ще представи **Съобщение за подобряване на образованието и грижите за малките деца**.

Младите хора се сблъскват с все по-голямо предлагане на образователни възможности. Те трябва да имат възможност да вземат информирани решения. Те трябва да получават **информация за пътеките за образование и обучение**, включително ясна представа за възможностите за работа, които да бъдат основата за вземане на самостоятелни решения във връзка с професионалното им развитие. Необходимо е да бъде доразвито **качеството на услугите в областта на професионалното ориентиране и съветите във връзка с професионалното развитие**, в тясно сътрудничество с органите по заетостта и с подкрепата на действия за подобряване на имиджа на сектори и професии с определен потенциал по отношение на заетостта.

На всички равнища на образователната система следва да бъде насърчавано високото качество на учене и преподаване. **Ключови компетенции за икономиката и обществото на знанието**, като способността да се учиш да учиш, общуването на чужди езици, предприемаческите умения и способността за пълно оползотворяване на потенциала на ИКТ, електронното обучение и уменията за смятане¹⁰, стават все по-важни¹¹. През 2011 г. Комисията ще представи **Съобщение относно компетенциите в подкрепа на ученето през целия живот**, включително предложения за намирането на общ език между света на образованието и света на труда¹².

Търсенето на квалификации върви нагоре, включително и при нискоквалифицираните професии. По прогнозни данни, през 2020 г. около 50 % от всички работни места ще продължат да зависят от междинните нива на квалификация, предоставяни чрез

---

¹⁰ През 2010 г. Комисията ще създаде тематична работна група от отговорни политически лица и експерти от държавите-членки, която да проучи причините за ниските резултати на учениците по математика (включително и по смятане) и отделните науки.

¹¹ Препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. (ОВ L 394, 30.12.2006 г.).

¹² Европейска рамка за умения, компетентност и професии (ESCO).

професионално образование и обучение (ПОО). Комисията подчерта в своето Съобщение от 2010 г. относно европейското сътрудничество в ПОО¹³, че за този сектор е жизнено важно той да бъде модернизирани. Приоритетите включват осигуряването на благоприятни условия за преминаване и взаимопроникване между ПОО и висшето образование, в това число чрез развитие на национални квалификационни рамки, както и поддържането на тесни партньорства със света на бизнеса.

Придобитият отрано професионален опит е от съществено значение за младите хора, за да развият уменията и компетенциите, изисквани по време на работа¹⁴. **Чиракуването като разновидност на обучението** на работното място е мощен инструмент за постепенното интегриране на младите хора на пазара на труда. Предлагането на този вид обучение и качеството на чиракуването значително се различават в отделните държави-членки. Някои страни наскоро започнаха да създават такива програми за обучение. Участието на **социалните партньори** при тяхното разработване, организиране, провеждане и финансиране е от значение за тяхната ефективност и пригоденост към нуждите на пазара на труда. Тези действия трябва да продължат с цел разширяване на кръга от умения, залегнали в основата на професионално-учебните пътеки, така че **до края на 2012 г. най-малко 5 милиона млади хора в Европа** трябва да могат да се запишат за обучение под формата на чиракуване (спрямо сегашния, по разчетни данни, брой от 4,2 милиона¹⁵).

В последните години за младите хора придоби значение натрупването на първоначален професионален опит чрез **стажове**, което им позволява да се адаптират към изискванията на пазара на труда. Някои държави-членки въведоха също така схеми за стажуване в отговор на намаляващия брой оферти за работа за млади хора. Тези схеми следва да бъдат достъпни за всички, с високо качество и с ясни образователни цели и не трябва да заместват редовните работни места и изпитателните срокове.

Безработицата сред завършилите различни степени на образование и обучение все повече е причина за безпокойство. Европейските системи реагираха със закъснение на изискванията на обществото за знанието и не адаптираха учебните планове и програми към променящите се нужди на пазара на труда. През 2010 г. Комисията ще предложи **критерии на ЕС за заетост** в отговор на искането на Съвета от май 2009 г.

„Младежта в движение“ също така трябва да има за цел да предостави възможност на младите хора в неравностойно положение и/или в риск от социално изключване да се учат или да преминават конкретно обучение, което ще разшири възможностите им за професионално развитие и подобряване на условията им на живот. В частност, тези млади хора следва да се възползват от разширяването на възможностите за **неформално и самостоятелно обучение** и от по-благоприятните разпоредби за признаване и **валидиране** на такива учебни форми в рамките на националните квалификационни рамки. Това може да помогне пред тях да се отворят вратите за

---

¹³ COM(2010) 296.

¹⁴ Вж. доклада по инициатива на Европейския парламент на г-жа Е Турунец, озаглавен „Насърчаване на достъпа на младите хора до пазара на труда, укрепване на статута на стажантите, стажовете и чираците“, юни 2010 г.

¹⁵ Доклад на работната група по въпросите на мобилността за чиракуващите, февруари 2010 г. (Европейска комисия).

по-нататъшно обучение. Комисията ще предложи **препоръка на Съвета** за улесняване на валидирането на този вид обучение¹⁶.

Нови приоритетни действия:

- **Предлагане на проект на препоръка на Съвета за намаляване на ранното напускане на училище (2010 г.):** Препоръката ще създаде рамка от ефикасни мерки за борба с различните причини за високите нива на отпадане от училище. Тя ще се съсредоточи основно върху изпреварващите (превантивни), а също и коригиращите мерки.
- **Стартиране на експертна група на високо равнище по въпросите на грамотността (2010 г.)** за идентифициране на ефективни практики в държавите-членки за подобряване на уменията за четене сред ученици и възрастни и за формулиране на подходящи препоръки.
- **Повишаване на привлекателността, предлагането и качеството на ПОО,** като важен принос към пригодността на младите хора за заетост, и намаляване на ранното напускане на училище: Комисията, заедно с държавите-членки и социалните партньори, ще поднови сътрудничеството в областта на ПОО в края на 2010 г. и ще предложи мерки на национално и европейско равнище.
- **Предлагане на рамка за качество на стажовете,** включително преодоляване на правните и административните пречки пред стажовете в друга държава-членка. **Подкрепа за улеснен достъп и участие** в стажове с високо качество, включително чрез стимулиране на фирмите да предлагат места за стажове и да бъдат добри домакини (напр. чрез знаци за качество или награди), както и чрез договорености между социалните партньори и като част от политика на корпоративна социална отговорност (КСО).
- **Предлагане на проект на Препоръка на Съвета за насърчаване и валидиране на неформалното и самостоятелното обучение (2011 г.),** за да се стимулират държавите-членки да предприемат действия за насърчаване признаването на уменията, придобити чрез тези учебни дейности.

3. ПОВИШАВАНЕ ПРИВЛЕКАТЕЛНОСТТА НА ВИШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА НУЖДИТЕ НА ИКОНОМИКАТА НА ЗНАНИЕТО

Висшето образование е сред движещите сили на икономическата конкурентоспособност в основаната на знанието икономика, което превръща високото качество на третата степен на образование във фактор от съществено значение за постигането на преследваните икономически и социални цели. На фона на все по-големия брой работни места, изискващи високо ниво на квалификация, **повече млади хора ще трябва да станат студенти и да завършат висше образование,** за да може ЕС да постигне целта от „Европа 2020“ за **40-процентен дял на притежателите на дипломи за висше или равностойно на него образование.** Освен това, научноизследователската дейност трябва да привлича и задържа повече млади хора чрез осигуряване на привлекателни условия на заетост. Реализирането на тези цели ще изисква многостранен подход, насочен към модернизиране на висшето образование, осигуряване на качество, високи постижения и прозрачност и стимулиране на партньорства в един глобализиран свят.

---

¹⁶ Доброволчеството, участието, дейностите в рамките на младежки организации и младежките дейности предоставят възможности за учене извън официалните структури. Те могат да допринесат за другите дейности от инициативата „Младежта в движение“ и да привлекат за участие млади хора, които иначе рискуват да останат невключени. **Европейската година на доброволчеството (2011 г.)** ще даде нов тласък за допълнително развитие на тези дейности.

Някои европейски университети са сред най-добрите в света, но са затруднени в реализирането на пълния си потенциал. Висшето образование от дълго време страда от недостиг на инвестиции, на фона на наблюдаваното значително увеличение на броя на студентите. Комисията потвърждава, че минималното изискване, за да съществува една модерна и добре функционираща университетска система в икономики с висока степен на развитие на знанието, са **инвестиции в общ размер от 2 % от БВП** (публично и частно финансиране, взети заедно)¹⁷. Университетите трябва да бъдат оправомощени да разнообразят източниците си на доходи и да поемат по-голяма отговорност за дългосрочната си финансова стабилност. Държавите-членки трябва да увеличат усилията си за **модернизиране на висшето образование**¹⁸ в областта на учебното съдържание, управление и финансиране, чрез прилагане на приоритетите, договорени в контекста на Болонския процес, подкрепяйки **една нова програма за сътрудничество и реформа** на равнището на ЕС и наблюдавайки върху новите предизвикателства в контекста на стратегията „Европа 2020“.

Поддържането на високо качество е от решаващо значение за привлекателността на висшето образование. **Осигуряването на качеството** във висшето образование трябва да бъде подобро на европейско равнище чрез подкрепа за сътрудничеството между заинтересованите страни и институциите. Комисията ще следи напредъка и ще определи приоритетите в тази област в доклад, който се очаква да бъде приет през 2012 г., в отговор на препоръка на Европейския парламент и на Съвета¹⁹.

В един по-глобален и мобилен свят прозрачността по отношение на резултатите, постигнати от висшите учебни заведения, може да стимулира както конкуренцията, така и сътрудничество, и да бъде подтик за по-нататъшни подобрения и модернизация. Въпреки това, възможно е съществуващите международни класации да дават непълна картина на резултатите от дейността на университетите поради прекомерно акцентирание върху изследователската дейност и пропускане на други ключови фактори, на които се дължи успехът на университетите, като например качеството на преподаване, иновациите, регионалното участие и интернационализацията. Комисията ще представи през 2011 г. резултатите от едно проучване за целесъобразността на разработването на алтернативна многоизмерна система за международно класиране на университетите, която отчита разнообразието на висшите учебни заведения.

Иновационният капацитет на Европа ще изисква партньорства в областта на познанието и по-тесни връзки между образованието, научните изследвания и иновациите („триъгълника на знанието“). Това включва използването в пълна степен на ролята на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ) и на **действията „Мария Кюри“**, както и на извлечените поуки в тези два аспекта. В този контекст Комисията ще засили и разшири дейността на европейска платформа за диалог между университетите и бизнеса (**Форум на ЕС за диалог между университетите и бизнеса**), с оглед повишаване на пригодността за заетост на студентите и развитие на ролята на образованието в „триъгълника на знанието“.

---

¹⁷ COM(2005) 152.

¹⁸ COM(2006) 208.

¹⁹ Препоръка на Европейския парламент и на Съвета от 15 февруари 2006 г. относно по-нататъшното европейско сътрудничество за гарантиране на качеството на висшето образование (2006/143/ЕО), ОВ L 64, 4.3.2006 г.

Висшето образование все повече прехвърля границите на отделните държави. Необходима е по-голяма мобилност, международна отвореност и прозрачност за привличане на най-добрите студенти, преподаватели и научни работници, за създаване и укрепване на партньорства и академично сътрудничество с университети от други части на света. Това ще изисква специално внимание да се отдели на засилването на международното сътрудничество, програмите и политическия диалог в областта на висшето образование. През 2011 г. ще бъде представено **Съобщение относно ключовите предизвикателства и мерките, необходими по отношение на висшето образование в Европа** в перспективата на 2020 г., включително **стратегия на ЕС за интернационализация**²⁰.

Нови приоритетни действия:

- **Подкрепа за реформата и модернизацията на висшето образование, чрез представяне на съобщение (2011 г.), в което ще бъде изложена нова усъвършенствана програма за действие в областта на висшето образование:** тя ще акцентира върху укрепване на пригодността за заетост на дипломираните се, насърчаване на мобилността, включително и между академичните среди и индустрията, гарантиране на прозрачност и високо качество на информацията за възможностите за обучение и изследователска дейност и за резултатите от работата на учебните заведения. Тя ще акцентира и върху разкриването на възможности пред нетрадиционните учащи се и улесняването на достъпа на групи в неравностойно положение, включително чрез предоставяне на достатъчно финансиране. Усъвършенстваната програма за действие ще предложи и стратегия на ЕС за интернационализация, насочена към популяризиране на привлекателността на европейското висше образование.
- **Система от критерии за съпоставяне на резултатите в областта на висшето образование и на дългосрочните образователни резултати:** през 2011 г. Комисията ще представи резултатите от проучване за целесъобразност във връзка с разработването на многоизмерна система за международно класиране на университетите, която ще вземе предвид разнообразието на висши учебни заведения.
- **Предлагане на многогодишна стратегическа иновационна програма (2011 г.),** която ще определи ролята на ЕИТ в контекста на една Европа на многополюсната новаторска дейност и ще набележи приоритетите за висшето образование, изследователската и новаторската дейност и предприемачеството през следващите седем години.

4. ПОДКРЕПА ЗА АКТИВИЗИРАНЕ НА МЕЖДУНАРОДНАТА УЧЕБНА И ТРУДОВА МОБИЛНОСТ НА МЛАДИТЕ ХОРА

Въпреки че мобилността на населението като цяло в ЕС не е особено висока, обучението и работата в чужбина са особено привлекателни за младите хора. По-голямата част от „мобилните“ хора в ЕС са на възраст между 25 и 34 години. Тази възрастова група показва тенденция за по-добри езикови познания и по-малко семейни задължения. Повишената мобилност се дължи и на все по-отворените граници и по-сравними образователни системи. Тази тенденция трябва да бъде поощрена чрез предоставяне на младите хора на достъп до повече възможности за повишаване на уменията или намиране на работа.

4.1. Насърчаване на мобилността с учебна цел:

²⁰ Заключение на Съвета от 11 май 2010 г. относно интернационализацията на висшето образование.

Мобилността с учебна цел представлява ценна възможност за младите хора да **увеличат бъдещата си пригодност за заетост** и да придобият нови професионални умения, като в същото време тя поощрява развитието им като активни граждани. Тя им помага да получат достъп до нови знания и да развият нови езикови и межкултурни познания. Европейците, които са участвали в учебна мобилност в млада възраст, е вероятно да бъдат мобилни и впоследствие в трудовата си дейност. Тези ползи се признават и ценят от работодателите. Мобилността с учебна цел изигра съществена роля и в процеса на по-широко отваряне на системите за образование и обучение, в засилването на техните европейски и международни измерения, в подобряване на достъпа до тях и в повишаване на ефикасността им²¹. ЕС има дълъг и успешен опит в подкрепата на учебната мобилност чрез различни програми и инициативи, най-добре позната от които е програмата „Еразъм“²². Бъдещите механизми, като например създаването на предвидения в Договора от Лисабон Европейски доброволчески корпус за хуманитарна помощ, биха могли също да допринесат за този процес. Някои държави-членки използват също структурните фондове, особено Европейския социален фонд, за целите на международната учебна и трудова мобилност. Мобилността и обменът на персонал в сферата на висшето образование и студенти между европейски и извъневропейски университети се подкрепят по програмите „Еразмус Мундус“ и „Темпус“.

Комисията си поставя за цел да разшири възможностите за учебна мобилност за *всички млади хора в Европа до 2020 г.* чрез мобилизиране на ресурси и премахване на пречките за този вид мобилност²³.

Зелената книга относно мобилността с учебна цел (юли 2009 г.)²⁴ постави началото на обществено допитване за най-добрия начин за премахване на препятствията пред мобилността и за разкриване на повече възможности за учене и обучение в чужбина. В резултат бяха получени над 3000 отговора, включително от национални и регионални правителства и други заинтересовани страни²⁵. Те разкриват широко споделяното **желание за стимулиране на учебната мобилност във всички звена на образователната система** (висшето образование, училищата, професионалното образование и обучение), но също и при отделните разновидности на неформалното и самостоятелното обучение, като например доброволческата дейност. В същото време в тези отговори се съдържа потвърждение на факта, че много от пречките пред мобилността остават. Ето защо, във връзка с настоящото съобщение Комисията предлага **препоръка на Съвета относно мобилността с учебна цел**, като основа за

²¹ Вж. COM(2009) 329 за позовавания на проучвания и изследвания.

²² Включени са, както следва: висшето образование („Еразъм“, „Еразмус Мундус“, „Мария Кюри“) — студенти, кандидат докторанти и персонал; висшето образование и изследователската дейност („Мария Кюри“, мобилност в рамките на мрежите за високи научни постижения и европейските технологични платформи); висшето образование във връзка с бизнеса (стажове по програмите „Еразъм“ и „Мария Кюри“); професионалното образование и чиракуването („Леонардо“); средното образование („Коменски“); обучението за възрастни и доброволчески дейности на хора в напреднала възраст („Грюндвиг“); сферата на културата (програма „Култура“); младежкия обмен и доброволческата дейност („Младежта в действие“); доброволческата дейност (Европейска доброволческа служба в рамките на програмата „Младежта в действие“); гражданското общество (програмата „Европа за гражданите“) и подготвителното действие „Еразъм за млади предприемачи“.

²³ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/about/political/index_en.htm

²⁴ COM(2009) 329.

²⁵ По отношение на анализа на получените отговори, вж. работен документ SEC (2010) 1047 на службите на Комисията.

нова съгласувана кампания сред държавите-членки за окончателно премахване на пречките пред мобилността. Постигнатият напредък ще намери отражение в „**Индекс на мобилността**“, който ще предостави сравнителна картина за постигнатия напредък от държавите-членки по отстраняването на тези пречки.

За по-добро разбиране на правата на студентите, учещи в чужбина, Комисията публикува, успоредно с настоящото съобщение, съответен **наръчник, основаващ се на относими решения на Съда на Европейския съюз**. В него са разгледани въпроси на достъпа до образователните институции, признаването на дипломи и преносимостта на стипендиите, с цел да се помогне на органите на публичната власт, заинтересованите страни и студентите да разберат последствията от установената съдебна практика.

През 2009 г. министрите на висшето образование, представляващи 46-те страни участнички в Болонския процес, си поставиха като обща цел „до 2020 г. най-малко 20 % от дипломираните се в европейското пространство на висше образование да са учили или да са преминали обучение в течение на някакъв период в чужбина“²⁶. В отговор на искането на Съвета от май 2009 г. Комисията ще предложи през 2010 г. **базисни критерии на ЕС във връзка с учебната мобилност**, с акцент по-специално върху учащите се в системата на висшето образование и ПОО.

Необходимо е в пълен обем да се използват възможностите, които предлагат европейските **инструменти и механизми за улесняване на мобилността**, като Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS), Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР) и Европас, за да бъдат от полза за упражняващите правото си на мобилност учащи се²⁷. Следва да бъде насърчавана виртуалната мобилност, чрез използване на ИКТ и електронно обучение, в допълнение към физическата мобилност. Комисията ще разработи на основата на съществуващи елементи на „Европас“ **европейски паспорт на уменията**, с цел да се увеличи прозрачността и предаването на умения, придобити чрез формално и неформално обучение в рамките на Европейския съюз. В този контекст Комисията ще разработи методи за идентифициране и признаване на компетенциите на специалистите в областта на ИКТ и на ползвателите на ИКТ, включително европейска рамка за ИКТ специалистите в съответствие със стратегията на ЕС за електронни умения²⁸. Комисията ще се стреми да създаде **карта „Младежта в движение“** с цел ускоряване на процеса на интеграция на мобилните учещи и обучаващи се, когато се движат в чужбина, и осигуряване на други предимства, по модела на националните младежки или студентски карти.

ЕС финансира няколко програми в подкрепа на студентската, изследователската, младежката и доброволческата мобилност, макар броят на младите хора, които са в състояние да се възползват от тази възможност, да остава сравнително малък (около 380 000 годишно). Комисията ще **подобри ефективността и функционирането на**

---

²⁶ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf

²⁷ По-специално, Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР), Европас, приложението към дипломите, Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS, за висшето образование), Европейската система на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET) и Youthpass.

²⁸ Оповестена в Програмата в областта на цифровите технологии — COM(2010) 245; „Електронните умения през 21-ви век“ COM(2007) 496.

тези програми и ще насърчи използването на интегриран подход за подкрепа на „Младежта в движение“ в контекста на следващата финансова рамка.

Нови приоритетни действия:

- **Създаване на специален уебсайт „Младежта в движение“ с информация за възможностите за учене, обучение и мобилност в ЕС (2010 г.):** този сайт трябва да предоставя изчерпателна информация за всички относими програми на ЕС, както и за възможностите и правата, свързани с учебната мобилност на младите хора в ЕС, и постепенно да се развива, например като прави връзка между действията на ЕС и националните и регионалните инициативи, като предоставя информация за възможностите за финансиране и програмите за образование и обучение в Европа (с оглед на продължаващата работа по разработването на инструменти, осигуряващи прозрачността, и съществуващия портал PLOTEUS), като представя списък на предприятия с признато качество, предлагащи стажове и други подобни дейности.
- **Предлагане на проект на Препоръка на Съвета за насърчаване на мобилността с учебна цел на младите хора (2010 г.),** която ще засегне пътищата за преодоляване на препятствията пред мобилността с учебна цел на национално, европейско и международно равнище. Тази препоръка се основава на получените отговори в рамките на проведеното през 2009 г. обществено допитване във връзка със Зелената книга „Насърчаване на мобилността с учебна цел на младите хора“. Предвиденият „Индекс на мобилността“ ще позволи на редовни интервали да бъде измерван и съпоставян постигнатият напредък по премахването на тези пречки в държавите-членки.
- **Създаване на карта „Младежта в движение“** за улесняване на мобилността за всички млади хора (т.е. студенти, ученици, чиракуващи, стажанти, изследователи и доброволци), което ще направи по-плавен процеса на интеграция на мобилните учащи се.
- **Публикуване на наръчник, основаващ се на имащите отношение към правата на мобилните студенти решения на Съда на Европейския съюз (2010 г.):** той ще засегне по-специално въпросите за достъпа до учебни заведения, признаването на дипломите и преносимостта на стипендиите.
- **Предлагане на европейски паспорт на уменията (2011 г.),** на базата на съществуващи елементи на Европас, в който да бъдат вписвани по един прозрачен и съпоставим начин уменията, придобивани от хората през целия им живот в най-различни форми на обучение, включително електронните умения и придобитите в рамките на самостоятелно и неформално обучение. Очаква се с него да се създадат благоприятни условия за мобилност чрез улесняване на признаването на уменията в различните страни.

4.2. Насърчаване на трудовата мобилност

Като се подчертава в наскоро излезлия доклад Monti²⁹, дори в условията на икономически спад, в ЕС остават незаети работни места. Това отчасти се дължи на липсата на мобилност на работната ръка в рамките на Съюза. При все това, мнозинството от европейците (60 %) смятат, че движението на хората в рамките на ЕС е нещо добро за европейската интеграция, 50 % смятат, че е нещо добро за пазара на труда и 47 % смятат, че е нещо добро за икономиката³⁰.

Работата в чужбина е особено привлекателна за младите хора. Но все още има много пречки, които на практика спъват свободното движение: ето защо те трябва да бъдат премахнати, за да се даде възможност на младите работници по-лесно да се придвижват и работят в рамките на Съюза и да придобиват нови умения и

²⁹ „Нова стратегия за единния пазар“, доклад от М. Монти, 9 май 2010 г., стр. 57.

³⁰ „Географска мобилност и мобилност на пазара на труда“, Специално издание на „Евробарометър“, бр. 337, юни 2010 г.

компетенции. Младите хора често имат нагласа да работят в чужбина, но не заемат работни места в други страни, защото не са запознати с тях, както и поради разходите за преместване. Евентуалните съвети и финансова подкрепа за покриване на разходите по преместването на младите кандидати за работа в друга страна, както и на част от разходите за интегриране, които обикновено се поемат от работодателя, биха могли да допринесат за **по-голямата адекватност между предлагането и търсенето на работна ръка**, като същевременно позволяват на младите работници да придобият **ценен опит и умения**.

Установяването на контакт между новопоявилите се на пазара на труда млади хора и бизнеса често не става лесно, а публичните служби по заетостта (ПСЗ) не винаги предлагат услуги, подходящи за младите хора, и не подтикват достатъчно компаниите да наемат млади хора в цяла Европа. **EURES** и възможностите за заетост, предлагани от него, не са напълно експлоатирани от ПСЗ, макар 12 % от европейците да знаят за него, а 2 % действително да са го използвали³¹.

При очертавания се бъдещ недостиг на работни места, Европа трябва да запази колкото се може повече **висококвалифицирани работници**, като и да привлече лица, чиято квалификация отговаря на очакваните увеличени изисквания към работната сила. Специални усилия ще бъдат необходими за привличането на висококвалифицирани имигранти в рамките на световната надпревара за таланти. Широк кръг от аспекти извън рамките на традиционната политика по заетостта допринася за относителната привлекателност на дадено работно място. Тъй като при някои професии твърде много европейци емигрират, което не може да се компенсира от твърде слабия приток на имигранти от трети страни, политиките трябва да се занимават с този въпрос. Това предполага **повишаване на осведомеността за правата на гражданите, когато се движат в рамките на ЕС**, по-специално в областта на координирането на социалното осигуряване и свободното движение на работници, **опростени процедури за координация на социалното осигуряване**, като се вземат предвид новите схеми за мобилност, намаляване на препятствията пред свободното движение на работници (например при достъпа до работни места в публичния сектор), подобряване на информацията за младите хора за **търсени професии**, повишаване на привлекателността на работните места в професии, при които има „изтичане на мозъци“ (например научни и медицински професии) и определяне в рамките на инициативата „Нови умения и работни места“ на професиите с недостиг на квалифицирана работна ръка, към които трябва да бъдат привлечени млади таланти от ЕС и от страни извън него.

Нови приоритетни действия:

- **Разработване на нова инициатива: „Твоята първа работа с EURES“**, като пилотен проект (при условие че той получи необходимата финансова подкрепа от бюджетния орган), предназначен да помогне на младите хора при намирането на работа в някоя от държавите-членки от ЕС-27 и за преместването им в чужбина. Търсенето на работа в чужбина трябва да бъде също толкова лесно, колкото търсенето в собствената си страна: „Твоята първа работа с EURES“ ще предоставя съвети, съдействие при търсене на работа, съдействие при наемане на работа и финансова подкрепа както за търсещи работа младежи, желаещи да работят в чужбина, така и за компаниите (по-специално малките и средните предприятия), набиращи млади европейски мобилни работници и предлагащи цялостна програма за интеграция на новодошлия (ите). Този нов инструмент за мобилност следва да

³¹ Специално издание на „Евробарометър“, бр. 337, юни 2010 г.

се управлява от EURES — Европейската мрежа за сътрудничество между публичните служби по заетостта по въпросите на трудовата мобилност.

- Създаване през 2010 г. на „**европейски монитор на свободните работни места**“, който да информира младите хора и съветниците по заетостта за свободните работни места в Европа и за търсените умения. Европейският монитор на свободните работни места ще повиши прозрачността и ще подобри информацията за свободни работни места за търсещи работа младежи чрез разработване на информационна система за търсенето на работна ръка и умения в цяла Европа.
- Следене за прилагането на законодателството на ЕС, уреждащо свободата на движение на работниците, за да се гарантира, че насърчителните мерки в държавите-членки за младите работници, включително в областта на професионалното обучение, са достъпни и за мобилните млади работници, и **набелязване през 2010 г. на областите на действие за насърчаване на младежката мобилност** съвместно с държавите-членки, в рамките на Техническия комитет по въпросите на свободното движение на работници.

5. РАМКА ЗА МЛАДЕЖКА ЗАЕТОСТ

Макар всички държави-членки да провеждат политики в подкрепа на младежката заетост и много от тях да са предприели допълнителни действия по време на кризата — често в тясно единодействие със социалните партньори, — още много е нужно да се направи^{32,33}. Във време на строги бюджетни ограничения в публичния сектор, мерките за **намаляване на високата безработица сред младите хора** и за **повишаване на процента на заетост сред младежите** трябва да бъдат ефикасни в краткосрочен план и устойчиви в дългосрочен план за справяне с предизвикателствата на демографските промени. Те следва да обхващат по интегриран начин последователността от стъпки за младите хора при прехода от образование към работа и да обезпечават механизми за социална защита за тези, които рискуват да отпаднат от образователната система и заетостта. Съществуващото законодателство на ЕС за закрила на младите хора на работното място трябва да се прилага в пълна степен и адекватно³⁴.

Данните показват, че **засилената координация на политиката на европейско равнище** в рамките на общите принципи на **гъвкавата сигурност** може да изиграе съществена положителна роля в полза на младите хора. Необходимо е да се предприемат **конкретни мерки в европейски и национален мащаб**, съвместно със заинтересованите страни, включително публичните служби по заетостта (ПСЗ), социалните партньори и неправителствените организации. Тези мерки трябва да се основават на следните **приоритетни действия** за намаляване на безработицата сред младите хора и за подобряване на перспективите им за работа. Приоритетите за действие трябва да се разглеждат като принос към целта за 75 %-на заетост, залегнала в „Европа 2020“.

³² Източници: изследване на младежката заетост (2008 г.), което предоставя списък на основните мерки, въведени във всички държави-членки от ЕС-27. В доклада за младежката заетост, изготвен от Комитета по заетостта (2010 г.) е направен преглед на мерките, приети в последно време в държавите-членки.

³³ Поредица от тематични прегледи на ОИСР по темата за младежката заетост в избрани страни членки на тази организация (2008—2010 г.)

³⁴ Комисията скоро ще представи анализ (във вид на работен документ на нейните служби) на прилагането на Директива 94/33/ЕО на Съвета от 22 юни 1994 г. за закрила на младите хора на работното място.

Липсата на подобаващи възможности за работа за младите хора е широко разпространено предизвикателство в световната икономика. Увеличаването на заетостта на младите хора в нашите страни партньорки, и по-специално в съседните на ЕС страни, не само ще бъде от полза за тях, но ще има положително въздействие и за ЕС. Въпросът за младежката заетост излиза все повече на преден план **по време на текущия световен политически дебат** за намиране на изход от кризата и възстановяване, което свидетелства за сближаване на политическите приоритети и стимулира постигането на общо съгласие по политиката, която следва да се води. Това бе изтъкнато в Глобалния пакт за заетост на МОТ, препоръките на министрите на заетостта и труда на страните от Г-20, Глобалната стратегия за обучение на Г-20 и от Младежкия форум на ОИСР.

5.1. Помощ за получаване на първа работа и започване на кариера

След завършване на средното училище младите хора трябва или да си намерят работа, или да продължат образованието си; ако не сторят това, те трябва да получат подходяща подкрепа чрез **активни мерки на пазара на труда или социални мерки**, дори да нямат право на обезщетения. Това е важен аспект, особено в държавите-членки, където почти няма свободни работни места, за да не бъдат изоставени младите хора на произвола на съдбата твърде отрано. Предварително условие за това е да се осигури на младите хора по-широк и по-ранен достъп до тези мерки, дори те да не са регистрирани като търсещи работа. За младежите с мигрантски произход или принадлежащи към някои етнически групи, е възможно да бъдат необходими по-пригодени мерки за подобряване на положението на този бързо развиващ се дял от младото население, който често изпитва особени трудности при стартиране на кариерата си.

Завършилите професионални профили и висше образование също се нуждаят от подкрепа, за да получат възможно най-бързо първата си работа на пълно работно време. Органите по заетостта, особено **публичните служби по заетостта**, са в състояние да информират младите хора за възможностите за работа и да им оказват съдействие за намиране на работа, но те трябва да адаптират своята подкрепа към специфичните нужди на младите хора, по-специално чрез партньорства с обучаващите и образователните институции, службите за социално подпомагане и услуги за професионално ориентиране, синдикатите и работодателите, които също могат да оказват този вид подкрепа, като част от политиката си на **корпоративна социална отговорност (КСО)**.

Работодателите, които могат да избират между един опитен работник и един новак в професията, често ще предпочетат първия. **Някои клаузи, касаещи заплащането на труда, и благоприятни, невлизаци в заплащането за труда, разходи за труд** могат да привнесат стимули за наемане на нови участници на пазара на труда, но не трябва да способстват за несигурност на работното място. Колективното договаряне също може да изиграе положителна роля при определянето на договорени диференцирани заплати за новопостъпилите. Тези мерки трябва да бъдат допълнени и с вторични ползи и достъп до обучение, за да се помогне на младите хора да останат на работа.

Много често младите работници биват назначавани на **временни договори**, които могат да позволят на фирмите да тестват уменията и продуктивността на работниците, преди да им предложат работа на безсрочен договор. Твърде често обаче временните договори са само по-евтина алтернатива на постоянните, особено в страни, където разликата в законодателните разпоредби, уреждащи уволнението от работа, е

съществена (по отношение на обезщетенията за безработица, сроковете за предизвестие, възможността за обжалване пред съда): в резултат се получава **сегментиран пазар на труда**, където много млади работници заемат последователно няколко временни работни места, редуващи се с безработица, с почти никакъв шанс за преминаване на по-стабилен, безсрочен договор и непълни вноски в пенсионната система. Младите жени са особено силно изложени на риск от попадане в капана на тази сегментираност. Последователното използване на подобни договори следва да се ограничи, тъй като се отразява неблагоприятно на растежа, производителността и конкурентоспособността³⁵: то има дълготрайно отрицателно въздействие върху натрупването на човешки капитал и получаваните доходи понеже младите временни работници са склонни да получават по-ниски заплати и по-малко обучение. Едно от възможните решения на този проблем е да се въведат данъчни стимули за фирмите, използващи постоянни договори или прибъгващи към преобразуване на временните договори в постоянни. За да хвърли повече светлина в този специфичен контекст, през 2010 г. Комисията ще представи **всеобхватен анализ на факторите, влияещи на резултатите на пазара на труда** за младите хора и рисковете от сегментирането на пазара на труда, на които са изложени младите хора.

5.2. Подкрепа за младежите в риск

Показателите за младежката заетост не отчитат напълно и без това шокиращия факт, че 15 % от европейците във възрастовия диапазон 20—24 г. напълно са се откъснали както от света на труда, така и от образованието (известни още като младежта NEET: никъде неработещи, неучещи и необучаващи се) и рискуват да бъдат завинаги изключени от пазара на труда и да останат зависими от помощи. От съществено значение за справянето с този проблем е на първо място да се **предложат подходящи механизми за тези млади хора, които да им позволят да се завърнат при нужда в системата на образование или обучение или да навлязат на пазара на труда**. Необходимо е също така да се предприемат всички възможни мерки, за да се устроят на работа възможно максимален брой **млади хора с увреждания** или здравословни проблеми, за да се сведе до минимум рискът от бъдеща неактивност и социално изключване. Публичните служби по заетостта имат да играят изключително важна роля за насърчаването и координирането на подобни мерки. Едно от решенията е да се развиват партньорства и да се сключват споразумения с работодателите, на които се предлага специална подкрепа за наемането на работа на младежи в риск.

5.3. Предвиждане на адекватни механизми за социална закрила на младите хора

Активното приобщаване на младите хора, със специално ударение върху най-уязвимите групи, предполага едновременното наличие на адекватно подпомагане на доходите, приобщаващи пазари на труда и достъп до качествени услуги³⁶. Много безработни млади хора, по-специално ако никога не са работили, нямат достъп до обезщетения за безработица, нито до друг вид подпомагане на доходите. За решаването на този проблем **следва да се осигури**, когато е подходящо, **достъп до социални помощи, а когато е необходимо — този достъп следва да се разшири**, за да се гарантира сигурност на доходите, като едновременно с това следва да се предвидят

³⁵ Вж. Директива 1999/70/ЕО.

³⁶ Препоръка на Комисията от 3 октомври 2008 г. относно активното приобщаване на лицата, изключени от пазара на труда (ОВ L 307, 18.11.2008 г.), одобрена от Съвета на 17 декември 2008 г. и от Европейския парламент в резолюцията му от 6 май 2009 г.

ефективни и ефикасни **мерки за активизиране** и да се въведе принципът на **обвързване** на помощите с активното търсене на работа от страна на младия човек или с продължаването на образованието или допълнително обучение. Това е от ключово значение, за да се избегне капанът, който представляват помощите. При модернизиранието на системите за социална сигурност трябва да се вземе под внимание несигурното положение на младите хора.

Все повече млади хора получават (постоянно) **помощи за инвалидност**. Докато някои може и да не са в състояние да работят пълноценно, дори и с подходящо преустроени работни места, други могат да намерят обратния път към пазара на труда чрез добре разработени политики за активизиране.

5.4. Подкрепа на младите предприемачи и самостоятелно заетите лица

Пожизнената работа за един и същ работодател със сигурност няма да се превърне в норма: по-голямата част от работниците ще сменят компаниите няколко пъти, като повечето настоящи и бъдещи работни места са в МСП и микропредприятията. От своя страна, самостоятелната заетост е важна движеща сила на предприемачеството и поради тази причина може значително да допринесе за създаването на работни места, по-специално в сектора на услугите.

Самостоятелната заетост предоставя на младите хора ценна възможност да използват собствените си умения и да си бъдат сами началници. Това е вариант, върху който заслужава сериозно да се замислят онези, които помагат на младите хора да планират собственото си професионално развитие. Необходимо е силно да се поощрява интересът и потенциалът на младите хора да станат предприемачи чрез насърчаване на предприемаческото мислене и нагласи по време на тяхното образование и обучение. Публичният и частният сектор трябва да дадат приноса си за това. За тази цел младите хора се нуждаят от повече възможности за придобиване на предприемачески опит, за получаване на помощ и **съвети при изработването на своите бизнес планове, да имат достъп до начален капитал и да получават полезни наставления по време на стартовия период**. И тук публичните служби по заетостта има да играят важна роля при информирането и консултирането на младите хора, търсещи работа, във връзка с възможностите за създаване на предприятие и за самостоятелна заетост.

Нови приоритетни действия:

Комисията възнамерява:

- предвид наложените строги ограничения на публичните разходи, съвместно с държавите-членки да набележи **най-ефективните мерки за подпомагане**, в т.ч. настаняване на работа, програми за обучение, субсидии за наемане на работа и договорености за заплатите, мерки за социална сигурност и помощи, в съчетание с мерки за активизиране, и да предложи адекватни последващи действия.
- да въведе **системно наблюдение на положението на младите хора със статут на никъде неработещи, неучещи и необучаващи се (NEETs)** на основата на съпоставими данни в мащабите на ЕС, които ще послужат за разработването на политиките и за обмяната на опит в тази област.
- да създаде, с подкрепата на програмата **PROGRESS нова Програма за взаимно обучение за европейските публични служби по заетостта (2010 г.)**, която ще им помогне да достигнат до младите хора и да ги обхванат с по-голям набор специализирани услуги. Тази програма ще очертае основните елементи на добрите практики в публичните служби по заетостта и ще подпомогне тяхното споделяне.

- да задълбочи двустранния и регионалния политически диалог по въпросите на младежката заетост със стратегическите партньори на ЕС и страните участнички в политиката на европейско съседство, а също и в рамките на международни форуми, в частност МОТ, ОИСР и Г-20.
- да поощри по-пълноценното използване на подкрепата за потенциалните млади предприемачи посредством новия Европейски инструмент за микрофинансиране Progress³⁷. Този инструмент улеснява достъпа до микрофинансиране на желаещите да създадат или развият определено предприятие, които обаче срещат трудности при кандидатстването за отпускане на кредити на конвенционалния пазар. В множество държави-членки младите микропредприемачи, които търсят финансиране по линия на този инструмент за микрофинансиране, ще могат също така да се възползват от услуги по ориентиране и наставничество с подкрепата на ЕСФ.

В рамките на „Европа 2020“ и на Европейската стратегия за заетост държавите-членки трябва да отделят приоритетно внимание на следните въпроси:

- да гарантират, че всички млади хора ще бъдат устроени на работа, ще продължат образованието си или ще станат обект на мерки за активизиране в четиримесечен срок от напускането на училище, като това става под формата на „гаранция за младежта“. За тази цел държавите-членки се приканват да идентифицират и преодолеят юридическите и административните пречки, които биха могли да блокират достъпа до тези мерки за млади хора, които не са активни по несвързани с образованието причини. Това често ще изисква разширяване на подкрепата, оказвана от ПСЗ, посредством използване на инструменти, адаптирани към нуждите на младите хора.
- да обезпечат добра балансираност между правото на помощи и целенасочените мерки за активизиране на основата на взаимно задължение, за да се предотврати оставането на младите хора, особено на тези в най-уязвимо положение, извън обхвата на всяка система за социална закрила.
- да въведат на сегментираните пазари на труда единен безсрочен договор с достатъчна продължителност на изпитателния срок и постепенно разширяване на правата в областта на закрилата, а също така достъп до обучение, до мерки за учене през целия живот и до услуги по професионално ориентиране за всички работници. Освен това да въведат минимален доход специално за младите хора и благоприятно диференцирани, невлизаци в заплащането за труда, разходи за труд, за да направят по-привлекателни постоянните договори за младежите и за да преодолеят сегментацията на пазара на труда, в съответствие с общите принципи на „гъвкавата сигурност“.

6. ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПЪЛНИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА ПРОГРАМИТЕ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ЕС

Целите на инициативата „Младежта в движение“ вече се подкрепят от няколко съществуващи програми. В областта на образованието и обучението програмата „Учене през целия живот“ (включваща програмите Еразъм, Леонардо да Винчи, Коменски и Грюндвиг), програмите „Младежта в действие“, Еразмус Мундус, Темпус и действията Мария Кюри обхващат специфични целеви групи. Тези цели трябва съответно да бъдат преразгледани, рационализирани и по-добре използвани, за да служат по-добре на целите на „Младежта в движение“.

Преподавателите, обучаващият персонал, изследователите и работещите с младежи могат да действат като **разпространители на мобилността** на различни нива: като убеждават младите хора да участват във форми на мобилност, като подготвят участниците, като остават във връзка с приемащата институция, организация или предприятие. В следващото поколение програми за мобилност Комисията ще предложи да се акцентира в по-голяма степен на увеличената мобилност на разпространителите,

³⁷

www.ec.europa.eu/epmf

като например преподаватели и обучаващ персонал, за да действат като защитници на мобилността.

Комисията ще проучи възможността допълнително да се стимулира **предприемаческата** мобилност за младите хора, по-специално чрез увеличаване на трудовата мобилност по програма Еразъм, насърчаване на предприемаческото образование на всички нива на образователната система и в областта на ЕИТ, засилване участието на предприятията в действията „Мария Кюри“ и чрез подкрепа за инициативата „Еразъм за млади предприемачи“.

Тези програми сами по себе си няма да бъдат в състояние да отговорят на всички заявки. Затова е необходимо **да се съчетае финансирането от различни източници и да се ангажират в по-висока степен** органите на публичната власт, гражданското общество, предприятията и други участващи страни в подкрепа на целите на „Младежта в движение“, за да се достигне нужната критична маса .

Европейският социален фонд (ESF) предоставя значителна помощ на младите хора. Той е основният финансов инструмент на ЕС, съфинансиращ младежката заетост и предприемачество и учебната мобилност на млади работници, превенцията на преждевременното напускане на училище и подобряването на нивата на компетентност. Една-трета от подпомаганите всяка година 10 милиона бенефициенти по ЕСФ са млади хора, като около 60 % от целия бюджет на ЕСФ в размер на 75 милиарда евро за периода 2007—2013 г. плюс средствата от националното съфинансиране са предназначени за младите хора. ЕСФ също така значително подкрепя реформите на системите за образование и обучение в държавите-членки и участието в учене през целия живот, като финансовият му принос е в размер на 20,7 милиарда евро.

И все пак, драстичното влошаване на положението на младите хора в периода след създаването на програмите на ЕСФ налага **да бъде максимално използван потенциалът на този фонд**. За тази цел Комисията ще извърши преглед на съществуващите мерки по ЕСФ, след което, в сътрудничество с държавите-членки, ще набележи приоритетните мерки и стратегическите действия, които спешно се нуждаят от помощта на фонда. Това ще бъде направено с помощта на отчетните доклади за действията по ЕСФ и многостранното наблюдение, предвидено в стратегията „Европа 2020“. Дейността за повишаване на осведомеността също трябва да се подобри, за да могат младите хора да се възползват максимално от възможностите, които предлага ЕСФ.

Комисията, съвместно с държавите-членки и регионите, ще обсъди въпроса как по-добре да бъдат подпомагани младежката заетост, образователните възможности и инфраструктурата на висшето образование чрез други структурни и кохезионни фондове, в частност Европейския фонд за регионално развитие. В допълнение към това също ще бъдат поставени на разположение програмата PROGRESS и новият европейски инструмент за микрофинансиране, като същото трябва да се направи и с националното и регионалното финансиране.

Комисията също така проучва въпроса дали да създаде на равнището на ЕС, в сътрудничество с Европейската инвестиционна банка, **система за предоставяне на студентски заеми**, която да допълни системите на държавите-членки. Достъпът на младите хора до заеми за финансиране на тяхното обучение може да бъде улеснен и да допринесе за повече трансгранична мобилност в образованието, включваща

възможността студентите да преминат цялостна програма на обучение в чужбина. Следва да се осигури взаимно допълване със съществуващите програми на ЕС в областта на образованието и обучението. В момента се провежда изследване по тази тема, резултатите от което се очаква да бъдат получени през 2011 г.

В наскоро приетото нейно Съобщение „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“³⁸ Комисията оповести намерението си да предложи мерки за „лесен и бърз“ достъп до изследователските фондове на ЕС в областта на ИКТ, за да направи последните по-привлекателни за МСП и младите изследователи.

Предвижда се да бъде предприет координиран **преглед на съществуващите програми за образование и обучение**, с цел разработването на **интегриран подход** в контекста на Финансовата рамка за периода след 2013 г., който да залегне в основата на стратегията „Младежта в движение“. Целта е да се **разширят възможностите за учене, обучение и мобилност** за всички млади хора в Европа, както и да се **подкрепи модернизацията на системите на образование и обучение и развитието на младежкия сектор**, по-специално чрез проекти и мрежи за транснационално и международно сътрудничество. Това включва създаването на партньорства за нуждите на образованието, действия по изграждане на нужния капацитет, международен политически диалог и популяризирането на Европа като привлекателна дестинация за студентите и изследователите.

През септември 2010 г. Комисията ще **стартира обществено допитване**, за да даде възможност на всички заинтересовани страни да изразят своето мнение за бъдещите програми в областта на образованието и обучението. Тя ще представи предложенията през 2011 г.

През следващия програмен период е целесъобразно **помощта по линия на ЕСФ** да бъде обвързана още по-тясно с приоритетите за действие от интегрираните насоки и предвидените в Европа 2020 европейски и национални цели в областта на заетостта и образованието.

Нови приоритетни действия:

- Предвид растящото значение на този въпрос, Комисията и държавите-членки ще направят преглед на участието на ЕСФ и ще направят **предложение за повишаване на осведомеността и максимално използване на потенциала на ЕСФ** за подпомагане на младите хора.
- **Държавите-членки следва да се уверят, че ЕСФ оказва незабавна подкрепа** на младите хора и за постигането на целите, залегнали в стратегията „Европа 2020“. Комисията ще идентифицира добрите практики за ефикасно използване на паричните средства, за да подобри възможностите за заетост и да поощри държавите-членки по-масово да ги прилагат в своите програми.
- **Предприемане на преглед на всички имащи отношение програми на ЕС**, насърчаващи учебната мобилност и образованието, включително чрез открити консултации със заинтересованите страни, които се предвижда да започнат през септември 2010 г., и представяне през 2011 г. на предложения във връзка с новата финансова рамка.
- **Проучване на въпроса за целесъобразността на създаването на европейска система за студентски заеми**, в сътрудничество с Групата на ЕИБ и други финансови институции, с цел засилване на трансграничната студентска мобилност и подобряване достъпа на младите хора до

³⁸

COM(2010) 245.

7. ДОГОВОРНОСТИ ЗА МОНИТОРИНГ И ДОКЛАДВАНЕ

Комисията и държавите-членки следва съвместно да наблюдават постигнатия напредък по изпълнението на инициативата „Младежта в движение“ в контекста на контрола върху изпълнението на стратегията „Европа 2020“, на съществуващите договорености по стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението (ЕСЕТ 2020), на Европейската стратегия за заетост и на Стратегията на ЕС за младежта³⁹. Новите **интегрирани насоки**, по-специално насоките, касаещи заетостта, са рамката за координиране на стратегическите действия, отговорност за повечето от които носят държавите-членки. Комисията ще подкрепи държавите-членки при разработването и предприемането на действия посредством **финансиране и отворените методи на координация**, а именно чрез засилена **обмяна на опит и партньорски проверки** с националните правителства, отговорните политически фактори на регионално и местно равнище и други заинтересовани лица и специалисти от практиката, както и чрез редовен мониторинг и сътрудничество по програмите на ЕСФ.

Действията, огласени в настоящото съобщение, ще бъдат **преразглеждани и актуализирани с течение на времето до 2020 г.**

8. ИНФОРМАЦИОННА КАМПАНИЯ

През 2010 г. Комисията ще стартира **информационна кампания** в подкрепа на инициативата „Младежта в движение“ през следващите десет години. Кампанията ще включва конкретно действие за повишаване на осведомеността и мобилизация в областта на младежката заетост през 2011 г., предназначено за младите граждани и участниците на пазара на труда в държавите-членки, като неговата цел е да концентрира националните усилия и тези на ЕС в обръщането на тенденциите при младежката безработица и да поощри младите хора да се възползват от предоставените им възможности. В кампанията ще вземат активно участие националните и регионалните власти, бизнес секторът, в частност МСП, и други ключови заинтересовани страни.

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Водещата инициатива в стратегията „Европа 2020“ „Младежта в движение“ поставя младите хора в центъра на програмата на ЕС за създаване на икономика, основана на знанието, изследванията и иновациите, високи нива на образование и умения в съответствие с потребностите на пазара на труда, адаптивността и креативността, приобщаващи пазари на труда и активно участие на обществото. Всичко това са фактори с определящо значение за бъдещото благоденствие на Европа. Необходимо е държавите-членки, а когато това е целесъобразно – и страните кандидатки, да предприемат както на национално, така и на регионално равнище, а също и на равнището на ЕС, спешно действие за справяне с предизвикателствата, пред които са

---

³⁹ COM(2009) 200.

изправени младите хора и които са изложени в настоящото съобщение, и да подготвят системите си на образование и обучение, а също и структурите на техния пазар на труда, за икономическото възстановяване и за периода след него. Поради глобалния характер на тези предизвикателства за ЕС, следва да се насърчи диалогът, размяната на мнения и сътрудничеството с външните партньори на ЕС. За да се превърне в успех, тази инициатива разчита на подкрепата на другите европейски институции и на активното участие на всички заинтересовани страни.